

БАШВКАУШЧИНА

WHITERUTHENIAN NEWSPAPER „THE FATHERLAND“

Цана 1 н. м.

№ 11 (14)

11 красавіка 1948 г.

ГОД ВЫДАНЬЯ 2

НА ВЫПЕРАДКІ

САВЕЦКІ ГВАЛТ

БЛЁКУЮЦЬ БЭРЛІН

Бад Наўгайм (ДЭНА). Ад 1 красавіка на неабмежаны час спынены рух вайсковых ангельскіх і амэрыканскіх цятнікоў з Бэрліну і ў Бэрлін, бо Саветы, у падрку паведамленых напярэдадні завойстравых мерапрыёмстваў для кантролю межаў, не прапусцілі праз мяжу савецкія зоны два амэрыканскія й два брытанскія службовыя цятнікі. Адно французскі службовы цятнік Парыж-Бэрлін, у якім ехаў савецкі кур'ер, быў прапушчаны далей.

Бэрлін (ДЭНА). Амэрыканскі вайсковы губернатар Нямеччыны генэрал Клей заявіў, што савецкія меры-прыёмствы не да прыняцца ў мусіць разглядацца як парушэнне ўмоваў чатырох гаспадарстваў. Дзеля певажаньня асобаў і тавараў між Франкфуртам і Бэрлінам наладжваецца паветраная служба, што не падлягас савецкаму кантролю. Генэрал падчыркнуў, што савецкім жаўнерам у нікім разе ня можа быць дазволена ўваходзіць у амэрыканскія цятнікі дзеля кантролю.

І У ПАВЕТРЫ ПАГРАЖАЮЦЬ

Бэрлін (ДЭНА). Савецкія ўлады заявілі амэрыканскому вайсковому кіраўніцтву, што «усе амэрыканскія самалёты, якія апрыніцца ў амэрыканскім паветраным калідоры між Бэрлінам і амэрыканскім зонай, перасыцерагаюцца перад фактам, што ўначы нязвычайна вялікі лік савецкіх баёвых самалётаў будзе праводзіць узмоцненую паветраную службу».

А ДА ПЕРАМОВАУ ГАТОВЫЯ

Бэрлін (ДЭНА). Брытанская кантрольная камісія, таксама, як і амэрыканська вайсковая кіраўніцтва, атрымала лістоўны адказ савецкага вайсковага кіраўніцтва на свой пратест супраць новых савецкіх меры-прыёмстваў у кантролі межаў. У гэтым лісце Саветы зусім таксама, як і ў лісце да Амэрыканцаў, заўвялоць сваю гатовасць да перамоваў дзеля выясняньня палажэння.

ТАВАРНЫЯ ЦЯТНІКІ ПАЙШЛІ

Франкфурт (ДЭНА). Галоўная кватэра паветраных сілаў ЗША у Эўропе паведаміла, што паветраны таварны рух на Бэрлін спыняецца, бо ўжо зноў пайшлі вайсковыя таварныя цятнікі. Пасажырскага паветранага руху гэта не датычыць.

САМІ АБДЗІРАЮЦЬ, А НА ІНШЫХ КІВАЮЦЬ

Бэрлін (ДЭНА). На паседжаньні заступнікаў хайрусыніцкіх камандантаў Бэрліну дайшло да войстраве спрэчкі між заходнімі і савецкімі прадстаўнікамі, калі заступнік савецкага каманданта палкоўнік Елізараў аўбінавацці заходнія акупацыйныя дзяржавы ў тым, што яны, вывозячы прамысловыя ўладжаніні з Бэрліну, «абдзіраюць» горад, і вымагаў спыніць гэтае вывозаньне. У вадказ на гэты закід, амэрыканскія й брытанскія дэлегаты зазначылі, што ўжо перад увадомам іхных акупацыйных войскаў у Бэрлін у 1945 г. вялікая частка бэрлінскага прамысловасці была дэмантаваная й вывезеная з Бэрліну Саветамі.

АПОНІНІМ ЧАСАМ

* Брытанскі пасажырскі самалёт із Гамбургу паблізу лётавіща Гатаў у Бэрліне сутыкнуўся ў паветры з савецкім лавецкім самалётам. Абодвы зваліліся, загарэўшыся. Загінула 15 асобаў, зь іх 7 Ангельцаў, 2 Амэрыканцы, 10 нязвычайненасна нацыянальнасці; з усяго гэлага 2 жанчыны; 10 звязчайных пасажыраў, 4 з акупацыйнага персаналу. У савецкай машыне загінуў адзін пілот.

* Брытанскія й ангельскія самалёты адгэтуль будуць лётаць у Бэрлін пад аховай лавецкіх самалётаў, калі брытанскія ўлады не атрымаюць здавальняючага выясняньня справы сутыкі брытанскага самалёту з савецкім.

* Савецкое вайскове кіраўніцтва выказала «свой глыбокі жаль» з прычыны катастрофы брытанскага самалёту пры сутыкні з савецкім ля Бэрліну.

* Амэрыканскі міністар абароны Форсталь падаў кантрэсу плян безадкладнага пакліканьня на вайсковую службу ўсіх 26-гадовых мужчын.

* Савецкое агенцтва ТАСС падае, быццам у Вялікім Британіі патаемныя брытанска-амэрыканскія перамовы з мэтаю дасягнення вайсковага хайруса між Вялікабрытаніяй, ЗША й Канадай.

ПАМОГА ЗША

УХВАЛЕНА Й ПАДПІСАНА

Вашынгтон (ДЭНА-Рэйттар). Гаспада прадстаўнікі кангрэсу ЗША ўхваліла агульную помогу замежжу на суму 6 міліярдаў 98 міліёнаў далляраў. З гэтага Эўропа павінна атрымаць 5,3 міліярдаў (на 1 год), Грэцыя й Туреччына — вайсковую помогу на 275 міліёнаў і фонд дзіччае помогі ЗН — 60 міліёнаў. Гаспада прыняла плян 318-ма галасамі супраць 75-х. Прэзыдэнт Труман падпісаў закон аб гэтай дапамозе. Падпісаны закон мае дзеян'не да 30. 6. 1949 г. Пасыль гэтага патрэбнае павеае зацьверджаньне кангрэсам сумаў на наступны год у межах прадугледжанага на чатыры гады плянам Маршала. Маршал патрабаваў для свае праграмы памогі да 1951 г. улучна 16—20 міліярдаў далляраў.

УЖО Ў ДАРОЗЕ

Вашынгтон (ДЭНА-Рэйттар). Урадаўцы міністэрства замежных спраў паведамілі, што першыя паставачані ў межах пляну Маршала — ішаніца для Італіі й тлушч для Францыі — ужо ў дарозе да гэтых краёў.

СУПРАЦЬ ДЭМАНТАЖА

Вашынгтон (ДЭНА-Рэйттар). Гаспада прадстаўнікі у часе дэбатаў над плянам Маршала прыняла падпраўку, паводле якое прымесловыя ўладжаніні ў Нямеччыне, прадугледжаныя для вывозу ў якасці рэпарацый, павінны заставацца на месцы.

ГІШАНІІ НЕ ШЧАСЬЦІЦЬ

Вашынгтон (ДЭНА-Рэйттар). Амэрыканскага гаспада прадстаўнікі 149-ма галасамі супраць 52 ухваліла была ўцягнуць Гішпанію ў цраграму ёўрапейскага адбудовы. Супольны камітэт гаспада прадстаўнікі і сенату пастановіў пасыль гэтага вылучыць Гішпанію з гэнае праграмы.

АГУЛЬНЫ ЗЬЕЗД ЗН

Нью-Ерк (ДЭНА). Рада Бясьпекі ЗН пастановіла склікаць адмысловы агульны зъезд Задзіночных Наций для разгляду спраўы Палестыны на 16 красавіка. Рада таксама аднаголосна ўхваліла амэрыканскую прапанову заклікаць Арабаў і Жыдоў у Палестыне да замір'я. Прапанова прынята 9-ма галасамі супраць 2 (СССР і Украіна).

АТОМНАЙ КАМІСІИ КАНЦЫ

Брытанскі дэлегат у атомнай камісіі ЗН заявіў у упаўнаважаньня Вялікага Брытаніі, Канады, Францыі й Кітая, пры маўклівым ухваленіні з боку ЗША, што далейшая дыскусія над савецкай прапановай, пададзенай у чырвенні летасі і ад таго часу бязвынікова абміркоўванай, у далейшым бескарысная. Ён прачытаў заяvu чатырох дзяржаваў, у якой прапануеца канчальнае адхіленье савецкага прапановы. (Саветы прапанавалі кантроль над атомнай энергіяй установамі ўнутры Рады Бясьпекі, тымчасам як заходнія дзяржавы — адмысловымі ўстановамі вонкях яе). Пасыль дыскусіі, у якой саветы, як заўсёды, нішчата не хацелі ўступіць, камісія пастановіла адкасьці сваю працу на неизначаныя тэрмін, г. з. фактычна спыніць яе. (Паводле ДЭНА).

ЗАПРАУДНЫЯ МАТЫВЫ НЯСНЫЯ

Бэрлін (ДЭНА). Дыпломатычны карэспандэнт Рэйттар піша, што запраудныя матывы Саветаў у спраўе блёкады Бэрліну на зусім ясныя. Палітычныя назіральнікі пры аблеркаванні палажэння дзелянца на трох групах, пры чым першыя мяркуе, што Саветы, прыймаючы, што час не на іхным баку ў Нямеччыне, паставілі з чыста стратэгічных прычынаў прапасці разрыў з заходнімі дзяржавамі, каб выціснуць іх з Бэрліну і з савецкага акупацыйнае зоны. Другая група прыхільніца да пагляду, што Савецкі Саюз ня хоча перанапружваць лук супраць заходніх хайрусынікаў. Трэцяе тлумачыць палягце на галоўным падчыркованыні савецкага жаданія задэмантраваць перавагу савецкага сілы, каб зрабіць уплыў на Эўропу — асабліва на Італію перад выбарамі — і навочна прадставіць кантыненту бескарыснасць супрацівінаваць савецкай магутнасці. Якое-б з гэтых выясьненіяў найбліжэй ні падыходзіла да запраудных прычынаў, піша карэспандэнт, усёробна ў Лёндане прызнаецца аднаголосна, што Савецкі Саюз на сваёй пастанове напасці на заходніх хайрусынікаў там, дзе яны фізычна найбольш падаўкі, выбраў месца й час із выдатнай развагай.

* З грэцкіх урадавых колаў паведамілі, што трох савецкіх караблі курсавалі ў Басфоры ў кірунку Эгейскага мора.

НА ЦЯБЕ, НАША МОЛАДЗЬ, НАДЗЕЯ!

Яшчэ вялікі прарок нашага нацыянальнага адраджэння Янка Купала ўсёмаю парою прачыну нацыі з верай і надзеяй кікаў:

На цябе, наша моладзь, надзея
Нашай сумнай забранай зямлі,
Твой арліны палёт цымы разьве
І запаліць веквечны агні.

Гэта было адно зь першых прарочых адзначэнняў наше моладзі, як запраўды найбольшай нацыянальнай надзеі — надзеі — «нашай сумнай зямлі», чадзея нацыі паняволенай, «забранай», надзея на горды ўзьлёт яе зь цемры нялімысу ў векавечнасць, да зыркіх агнёў сусвету. І да гэткае надзеі былі ўжо тады ўсе зацаткі й асновы. Бо ніхто-ж іншы, як моладзь, бліскучымі зынічкамі — постацямі Каўсуса Каліноўскага, Ігната Грыневіцкага й дзесяткі іншых, бязыменных і нялідамых, даўже была першыя спробы і ўзоры таго арлінага палёту, дармо, што ѹапальваючы ды ламаючы ў ім крылье, не пасльпушы яго яшчэ, як трэба, расправіць. Но і, зрошты, ніхто іншы, як сам той Янка Купала таксама-ж яшчэ не далёка быў адыйшоўшыся ад тае-ж моладзі, а ўжо вёў перад — арлінём мо ѹайдужжайшым, найслаўнейшым, рана апераным і ўзмужнельм да запраўднага, гордага й магутнага арліна. Але-ж, была ўжо зарука надзеі.

Ад таго часу ці раз нашая моладзь давала бліскучыя доказы спраўдзаньня гэней надзеі нацыі, ускладанай на ле. На зымену гордым арлініям-адзінцом ішлі дружныя грудкі й стаі. «Хаўрус беларускага моладзі», «Крылог» («Крыўская Юнацкая Грамада»), «Маладзік», мажіцы «СЕВ» — «Саюз Вызваленія Бендуруся» з адважных хлапчанітаў-вучняў Расіянскага школы (на Магілеўшчыне) — у паўлегальных, нелегальных ці проста магчымых формах на ўсходзе, першыя моладзінныя фармациі ў агульна ёўрапейскай форме скайтингу на Захадзе — усе яны высака, як маглі й дакуль маглі, уздымалі тыя-ж сцягі надзеі нацыі. І ці іхна, ці нашая ўсіхна віна, што цымы аказаліся не да разъвяяньня, зыліўшыся й ператапіўшыся ў сцэльную, непрасякальную завесу самое сусветнае цемры — апраметай? Ці іхна, ці нашая віна, што апрыніліся мы зноў ля таго-ж «разъбітага карытага», дыл яля таго-ж «самога сіняга мора», ці яшчэ й за ім...

І вось якраз цяпер і тут, па выгнанні й на выгнанні, зырка, як ніколі дасюль, адзінмі маўнімі загараюцца зноў і зноў, яшчэ й яшчэ тыя саветы сцягіліяныя клічныя слова: моладзь — надзея! Ды запраўды — ці-ж не адзінай бадай надзея — цяпер і тут? Дагарае, а напару мо й ператывае старэйшы век, кідаецца, рвучыся на часткі, часам раззыраючы самога сябе, сярэднє пакаленіне... А колькі ўжо перагарэла, ці часам — ператлела, аж мо ператрухлела... А колькі такога, што наагул «у вагні не гарыць, у вадзе не тане», жывучы-іскучы адно сабе самому на славу, а іншым — балазе, калі яшчэ не на шкоду ці згубу... Дык хто павядзе далей? Толькі-ж адно, тое непрамінальнае: «На цябе, наша моладзь, надзея!»

І зноў, як заўсёды, моладзь і цяпер і тут, у нязвычайнім і часам мо навет нялідзкім, паказвае сябе годнай надзеі нацыі, на поўным узвышыши ўсе. Сяньня мы зымішчаем сціслую справаздачу з уздезу нашае скайтака моладзі на міжнародным зылёце ў Гамбургу. Гэта зусім на будзённая зыява, як можа здацца каму-не-каму зь недаверкаў, скептыкаў і цынікаў (каго-каго, а гэтых — сяньня ў нас ёя купіць). Дванаццаць маладых арлінітаў прыцігнулі й навет прыкалаві да сябе ўвагу — хай ѿсь на мамэнт, але

СПРАВЫ ДП

СПРАВА ПЕРАСЯЛЕННЯ МЭДЫЧНАГА ПЭРСАНАЛУ

Дырэктар Аддзелу Здароўя IPO яшчэ летась у ве-
расьні склаў часовай камісіі Сусветнай Арганізацыі
Здароўя при ЗН мэмарыял у справе канечнасці пе-
расяленння мэдычнага персаналу ДП. Часовая камісія
пастанавіла ўпраўнаважыць выканальны камітэт Су-
светнай Арганізацыі Здароўя да перасланнія выш-
устомненага мэмарыялу ўрадам тых гаспадарстваў,
якія падпісалі статус IPO, з адначаснаю просьбаю па-
даць дакладнейшыя ўмовы, на якіх чужаземныя ле-
карны, дэнтыстыя и сёстры могуць быць прынятые ў
гэтыя краі для выконваннія прафесійнае працы.

Каб установіць дакладны лік кваліфікаўаных лека-
раў, дэнтыстых, сёстраў, лябарантаў і фармацэўтуў,
устаноўленыя ўсіх зонах правернія камісіі. У вы-
ніку праверу будуць складзеныя поўныя сістмы выш-
пералічаных прафесіяў, якія пасъля будуць перасла-
ныя зацікаўленым эміграцыяй краём і міжнародным
арганізацыям.

Аказалася таксама канечным, каб IPO выставіла а-
фіцыяльны пасъветчаны прафесійнае кваліфікацыі
тым правераным, што ў часе вайны пагублілі свае да-
кументы і як маюць ніякіх магчымасці іх нанова
атрымаць. Калі ходзіць аб сёстраў, дык важнасць
такога пасъветчання прызнаная ўжо Брытанскім Mi-
ністэрствам Здароўя.

Правернія камісіі для лекароў і дэнтыстых у амэ-
рыканскі зоне практуюць ад мінулага месяца, у зо-
не-ніж брытанскай працы пачынаецца ад красавіка.

У пайдзённых акругах брытанскія зоны камісія будзе працаўцаць у Лядэ калі Міндэн (15 ДЛАКС), пасъля-ж перанясеца далей на поўнач для праверу там-
тэйшых лекароў. Зьяўляцца на камісію трэба ў вы-
значаны дзень (аб ім кожны будзе асабіста паведамлены), із сабою трэба мец усе персанальныя і прафесі-
йныя дакументы, якія ёсць, і харчаванье; начлег
у выпадку патрэбы забясьпечаны.

Кажын лекар атрымае для патрэбнага выпаўнення
апытальнік, дзе побач із чыста персанальными пытані-
ямі стаяць пункты: аўтабіографія, адукцыя, навуко-
вая ступені, спэцыялізацыя, веданыне моваў, прафесі-
йны стаж, дадатковыя кваліфікацыі, навуковыя пра-
цы, рэферэнцы. Правер аднае асобы мае трываць ад
½ да 1½ гадзіны.

КАНФЭРЭНЦЫЯ ПАРАЗУМЕННЯ

17 сакавіка адбылася ў Дэтмольдзе чародная камі-
тэйшыя Міжнародная Камітэт Параразумення
Брытанскія Зоны Нямеччыны. У канфэрэнцыі бралі
удзел прадстаўнікі ўсіх 7 нацыянальнасці паразу-
меннія: Беларусаў, Эстонцаў, Югаславаў, Летувісаў,
Паллякоў і Украінцаў.

На канфэрэнцыі было абмеркавана шмат супольных
справаў і прынятыя адпаведныя пастановы. Найперш
пастаноўлены ўсім дамагацца ад акупацийных уладаў
і уладаў IPO аднаціянальных лягераў, як найбольш
адпаведныя формы жыцьця для ДП. Усе выказаліся су-
праць лягераў, мяшаныя нацыянальна, якія дагэтуль
часткава падтрымлівалі ўлады IPO.

Далей была абмерквана справа будучас міжнаці-
янальнае прэсавае канфэрэнцыі, укладзены бюджет
на йдучы квартал і выбраныя новыя асобы ў прэзы-
дыму камітetu на месца тых, што выбылі.

На старшыню прэзыдіму на йдучы квартал быў
пакліканы прадстаўнік Латышоў, праф. Швабэ, на са-
кратара Палляк мір. Рэзвороўскі. Наступная канфэрэн-
цыя мае адбыцца ў камісіі чырвень сёлета.

М. СІНЬКЕВІЧ

Ключавое паларажэнне БЕЛАРУСІ на ўсходзе Эўропы

(Працяг *)

Гістарычна перамога над німецкімі крэжакамі пад
Грунвальдам, як згодна цвердзяць усе польскія гісто-
рыкі, была пераломным маментам у гісторыі Польшчы.
Паводле Шайноха, ад бітвы 1410 г. Немцам зайніло
сонца на ўсходзе. А ўдача Грунвальду ў пераважнай
меры залежала ад узделу беларускіх войскаў. Поль-
ска-німецкая мяжа ўстановілася грунвальдзкай
бітвой на даўгія часы, аж да канца XVIII стаг., да ма-
мента падзелаў Польшчы і Беларусі. Даром, што Бе-
ларусь была палучаная з Польшчыю ад 1385 г. перса-
нальной вуній, а ад 1569 г. цясцінейшай реальной ву-
ній, — пры абароне сваіх межаў ад Маскалёў і Кры-
жакоў яна карысталася дапамогаю сваім польскага
хаўрусьніка толькі ў вельмі нязначнай ступені, хоць
усе вуні, робленыя паміж Польшчыю і Вялікім Кня-
ствам Літоўскім, ставілі за галоўную мету супольную
абарону гаспадарстваўскіх межаў.

В. Васютынскі ў «Тысяча год польскіе палітыкі»
на бал. 102 піша: «Польшча, мяжуючы з Літвою, ня
мела беспасярэдніх сутычнасці ані з Татарамі, ані з
Масквой. Войны, якія трывалі паміж Вільнію і Ма-
сквой, толькі пасярэдня цікавілі Польшчу, улучалі
малую частку ейна сілы. Польшча захоўвала вылучы-
ной заходніх карактар. Ніжэйшыя Польшчыя ня была
засікаўлена ўсходам, увага яе была сікіраваная на

*) Гл. № 10 (13).

ЯК ЖЫВЕЦЦА У БЭЛЬГІ?

Еду́чы цягніком, спатка́у я майго знаёмага лекара.
— Як мaeцесь, сп. доктару, — кажу, — чаму вас так
доўга ня было відаць?
— Гм... я-ж ужо пабываў за гэты час за мяжою, у
Бэльгі.
— Ну, як там, бо мне з Францыі пішуць, што на зе-
мляробсцьце ня блага.
— Пра Бэльгію не гаварэце. Выехаў я ў ліпені ле-
тась з Алендорфу калі Марбург. Дадзела мне лягер-
нае жыцьцё і наважыў паехаць, хоць і ў капальню.
Найперш дакляравалі, што ў дарозе дадуць есці, а
два дні нічога не давалі, некаторыя проста галадавалі.
Прыўезши ў Бэльгію, нас накармілі й адвали ў баракі.
Два дні нічога мы не рабілі, а на трэці дзень нас па-
вялі на працу. Усю снасць капаць вугальле трэба ку-
піць за свае гроши. За зезд да працы віндай трэба за-
плаціць 2 франкі. Я працаўваў 2 тыдні ад 9 гадзіні ўве-
чары да 6 гадзіні зраніні. Як нас пачалі спушчаць
пад зямлю, дык съпярша проста лопалі перапонкі, не
ставала паветра, некаторыя проста млелі. 1.300 м пад
землём — там зусім іншыя атмасферычныя аbstавіны.
Пры працы асьвятлялемісі лямпкамі, працаўваць трэба
утынушыся, або лежачы. Пыл нязносны. Хто сеў ад-
пачыц — штраф, зламаў, ведама, бяз прывычкі, свае
снасці працы — штраф, прыганяты крываць толькі
«хутчэй» ды «хутчэй». Толькі пайгадзіны даеца на
спажыцьцё якісць еміны. У гэтым пыле, гразі чалавек
горш за скапінку, як-бы атруты наядадацца, а пасъля
ўсіх пячатак пякотка. Вады там няма ніякай. Тады із-
ноў да працы. Абвалы ў засыпіў бываюць штодня.
Штодня выходзяць пакалечаныя і параненыя, а час ад
часу здраўцаўца ў съмяротныя выпадкі. Бяспекі аб-
салютна ніякае няма. Людзі, што працаўвалі ў іншых
шахтах, кажуць, што там было большае забяспечань-
не. Над гэтым нялюдзкім вызыскам няма ніякое кан-
тролю: ані IPO, ні якое міжнароднае арганізацыі. Ка-
жын гаспадар стараецца толькі здабыць як найбольш
вугальля, а на работніка ніхто ня мае ўварі, ці ён зда-
роў будзе, ці загіне. Аднойчы адварвалася вінда, дык
згінула 12 работнікаў.

— Як-же вы вырваліся?

— Бачу я, што загіну ў шахце, не мату зьнесці та-
кое працы. Як вярнуся дадому, дык цэлы дзень сплю
я не мату выспацца, слабею, што дзень. Лекару даў
ампулку пэніцыліну, дык той запісаў мяне няздол-
ным да працы пад зямлём, аднак, мне не далі працы
наверсі і, як маркіранта, пасадзілі ў турму. Там было
нас 600. чалавекаў. Сядзём мы тыдзен, сядзём другі,
тройд — не адпраўляюць нас назад у лягеры ды толькі
нагаворваюць і страшыць, каб ізноў мы вярнуліся
у шахты. Мы авбесыцілі галадоўку: трэй дні нічога ня
елі й паведамлі ў прэсе аб гэтым, вывесілі чорны
сцяг. Ажно нас забралі й прывезылі ў Нямеччыну.
Вельмі цяжка там работнікам...

Гэтулькі расказвае малады лекар, які, уцякаючы ад
лягернага жыцьця, трапіў у капальню. Зрэзыгнаваў ён
ужо із свайго, трудам здабытага фаху, хацеў праца-
ваць, як жадаюць можныя гэтага съвету — фізычна,
аднак ня вытынаваў. Бэльгійцы ізноў-жа не дазволілі
яму працаўваць, як лекару. Ацэна ягоная цвярозая, яе
трэба мец наўвеце нашым кіраўнічым колам, а най-
перш тым, хто маніўся-б шчасціць шукаць у Бэльгії.
Добра было-б, каб у гэтай праце напісалі яшчэ Бела-
русу, што жывуць у Бэльгії.

Р. Вялічка.

УВАЗЕ БЕЛАРУСКИХ ДП

РЫГОР ДАНІЛЕЎСКІ

МАСКЕ*

У друзы рыньце, вежы,
Шчарнелага Крамля!
Кляну цябе бязъмежна,
Праклітай Москва.
Ад краю і да краю,
Праз пушчы і палі
Усе ад цябе ўцікаюць
На ўсе канцы зямлі.
Народы ты ўкарала,
Цымней зрабіўся дзень.
Ты начай чорнай стала
І прорвай для людзей.
Ня быць табе заўсёды,
Ня цымець із веку ў век!
Шлях съветлае свабоды
Пазнае чалавек.

*) Верш маладога пачынаючага паэты — вучня III-е
кл. гімназіі ў Остэргофене (гл. зацемку «Мы ўславім
Яе» ў гэтым нумары газэты, аддзел «На кутках эмі-
грацыі»).

А ЯК ЖЫВЕЦЦА У АНГЕЛЬШЧЫНЕ

Падаём выімкі з прыватнага ліста аднаго з слаўнае
«дванаццаткі»:

«Жывём мы тутака ў бараках, але не падумай, што
у такіх, як у Міхэльсдорфе. Такіх баракаў я не зъмя-
ніяў-бы ю на цэлы ваш «зыдлонг». Цэнтральнае агра-
ванске, лазніе, адным словам — усе выгоды. Побач
«вэльфар-блёк», дзе праводзім вольны час. Там табе,
што ты хочаш, ёсць: і чытальня, і залія да танцаў, за-
ляя да ўсялякіх гульняў, канцэртавая залія, гарбатная
(«Tea Bag») і шмат іншых рэчаў. Ёсці досыць. Ядзём на
агульнай кухні, чатыры разы на дзень, а калі хоч,
дык можаш дзесяць, або й больш, толькі ўжо за свае
гроши. Так што слова «голодны» ўжо вывелася. Пер-
шымі днімі нашыя хлопцы аж кракталі, так наядалі-
ся, але цяпер ужо ядуць папанску: патрохі й выбіра-
юць сама лепшае.

Нашая школа за 30 км. ад нашага месца жыжарства,
туды ездзім аўтобусам і назад таксама. Працаўваць
яшчэ не працаўвалі, вучымся розных машынаў, ходзім
на выклады. Адзін дзень едзем пад зямлю, другі — на-
версе, адзін тыдзень на ночнай зъмене, другі — на
дзённий. Першы раз на ночнай зъмене трохі дрималі,
але потым прывыклі. Гроши нам плаціць, як сталым
працаўнікам — па 100 шылінгаў (= 5 фунтаў). З іх
вылічаюць за кватэру й за яду па 25 шылінгаў, за аў-
тобус па 2 шыл. і 6 пэнсаў. Так што грошай стае. Усё
танные. Вось за адзін дзень можна зарабіць на 20 до-
брый абедаў, або за 1½ дні — на добрыя чаравікі, за
2 месяцы, пасъля ўсіх адлічэнняў і дробных пакупак,
можна купіць добрыя касыцом, за дзень — 2 кашулі
верхнія і шмат іншых рэчаў, якіх цяжка й пералі-
чыць».

УВАЗЕ БЕЛАРУСКИХ ДП

Да апошняга часу IPO абазначала Беларусаў спад
польскіх акупацый, як Poland (B/R), а беларусаў спад
савецкіх акупацый, як Byelorussian (SSR) (гл. «Бацькаў-
шчына» № 7 (10)). Дзеля таго, што такое абазначаньне
было крыўдным для Беларусаў і недакладна паказвала
нашу нацыянальную прыналежнасць, Беларускі Цэнтральны Дапамаговы Камітэт звязаўся да адп-
ведных уладаў IPO з просьбай зъмены такога абазна-
чэння нашасці нацыянальнасці. Як вынік гэтых ста-
ранніяў, IPO апошнім днім разаслала загад, на ас-
нове якога Беларусы спад польскіх акупацый будуть
абазначацца, як Byelorussian, а Беларусы спад расей-
скіх акупацый, як Byelorussian SSR.

ларускага народу, на ягоную сувэрэннасць. У зма-
ганаўні Польшчы за культурна-нацыянальнае паняво-
леньне беларускага народу — Літоўскага Гаспадар-
ства — ляжыць карэнные раскладу польская дзяржава-
насці. Польшча паслабіла дзяржава-творчы арга-
нізм Вялікага Княства Літоўскага, прычынілася да
абніжэння ягонага жыцьцяздольнасці

Па куткох эміграцыі

У ФРАНЦУСКАЙ ЗОНЕ

27 сакавіка заснаваны Беларускі Нацыянальны Камітэт у Французскай Зоне, як установа, што мае кіраваць беларускі нацыянальны рух у зоне і кіарадынаўца працу беларускіх арганізацый. Камітэт складзены з дэлегатаў, выбраных у Раду БНР, і іхных заступнікаў, разам 8 асобаў ад блізу ўсіх беларускіх асяродкаў зоны.

БНК пастанавіў вынесці поўны давер Я. Д. Спадару Прэзыдэнту М. Абрамчыку й пераслаў яму прывітаны з нагоды трэціх угодак акту 25 сакавіка.

У сувязі з нутраным палітычным палажэннем, нагляданым цяпер сярод беларускай эміграцыі ў Нямеччыне, БНК звязнаўся з просьбай да Я. Д. Прэзыдэнта склікаць мясцовую нараду Рады БНР зь сібру Рады, што жывуть у Нямеччыне, дзеля разгледжанья канечных мерапрыемстваў.

Усе беларускія арганізацыі у Французскай Зоне пастаравілі на браць узделу ў выбарах у г. зв. «Эміграцыінае прадстаўніцтва», як установы непатрабнай, а шкоднай змаганню Беларусаў за ўжыццёўленыне акту 25 сакавіка. Да пастановы БДЗ далучаенца пастанова БНК, які выдаў адпаведны з заклік-паведамленыне да Беларусаў у Французскай зоне.

Праваслаўная Беларусь у Французскай зоне звязнулася да адзінага ў зоне праваслаўнага епіскапа з просьбай заапекавацца часова беларускім духаўнікамі й вернікамі. Прэсьвітары Уладыка прыняў Беларусаў пад сваю епіскапскую духоўную апеку, а таксама дакляраваў ўсё зрабіць, каб і праваслаўныя Беларусы мелі не часовую, а сталую епіскапскую духоўную апеку, як гэта магчыма паводле канонаў Святога Праваслаўнае Царквы.

ЦІКАВАЯ ВЕЧАРЫНА

Эсьлінгенскі гурток фэдэралістых 29. 3. 48 г. ладзіў інтарнацыянальны «вечар песні й скокаў». У ім узяло ўдзел 11 ансамблей розных народаў — Амерыканцаў, Аргентынцаў, Немцаў, Летувісаў, Латышоў, Палякоў, Украінцаў ды інш.

Усе ўдзельнікі ансамблей былі апранені ў свае нацыянальныя вопраткі. Прыгожасць колераў і народнага мастацтва вабіла вока ў вуха.

Вялікая залі была ўшчэрб' запоўненая прадстаўнікамі розных народаў. Кажды ханец пачуць і паглядзець мастацтва іншых ды, затаіўшы дух, чакаў сэйго роднага. І сумна рабілася, калі свайго ня было...

Вечарына мела надзвычайную ѻдучу, а таму мае быць паўторанай у будынку імемкае опэры ў Штутгарце. Цікава было-б бачыць сярод іншых народаў і Беларусаў, бо бадай адных іх і не ставала да поўнага тузіну.

Беларус.

ХТО САМ СЯБЕ ХВАЛІЦЬ...

25 сакавіка, на трэціх ўгодках незалежнасці Беларусі, у Міхельсдорфе лягернаю ѻправа была наладжана адпаведная акадэмія. Пасля вялікага рэфэрата адбылася мастацкая частка. Частка, як частка, але што ў ёй было зачаста, дык гэта выступы самога кіраўніка яе ўсё на адну й туго тэму й пры гэтым зусім не на тэму дня. Тэмаю гэтаю былі бясконцыя падзялкі «усім, усім, усім», даўгое літаныне якіх папярэджвало ўсю «мастакую частку», і бязупынныя пахвалы самому сабе, тыпу: «Я выканану», «я скампанаваў» — ня толькі той ці іншы нумар, але навесця бэлыя кашулі з чырвонымі бантамі ў хлапцоў... Адно дзіву даваўся чалавек: хто тут гэроем дня — незалежнасць, Сакавік, ці гэты кіраўнік і, наагул, грэцкая каміша, што сама сябе хваліць?

А тымчасам ішла вялікая працягінна, што за тры дні мае быць яшчэ большае съяўта: паказ «прэм'еры» Тадара Лебяды «Загублене жыццё» драматычным гуртком «Жыве Беларусь» пад рэжысурай таго-ж кіраўніка сп. Качанскага, мастацкае афармленыне сп. Кругловіча, музычнае — сп. Міленьцева. 28 сакавіка гэта ў адбылося. Што праўда, дзякуючы тэй працягінне, залі была перапоўненая, як кажуць, па вярхі, дармо, што цэны білетаў былі нішто сабе — ад 3-10 марак. Удала была выкананая дэкарацыя, лепш, як што ў паказе — віда было адразу, што чалавек узімуся зі сваёй. Але тэхнічна ўсё паказ быў так наяздзаны — антракты ў 3-4 разы даўжэйшыя за акты, і гэта так змучыла глядачоў, што рады іх ужо пасылі перцых актаў моцна парадзелі...

Што да выкананіцца, дык за выняткам некаторых добрых (Прыдарожны — сп. Кругловіч, ягоная жонка — сп. Стасалеўская, Вінцудь Галота — сп. Шчорс) бальшыня граля слаба, сыпала расейшчынай... Вось, прыкладам, сын (сп. Зайка), якога бацька пакінуў малям, і насыла яны ўжо спаткаліся ў армії. І якое-ж гэта было спатканье? Сцюдзёнае, абыякавае, як-бы рассставаліся на 2-3 часыны, гаворка манатонная, без аніякіх рухаў-гестаў, як-бы дрэнная дэкламацыя вучня трэйца клясы народнае школы...

А па сканчэнні вышыя ўзноў той самы кіраўнік, ўзноў адчытаў літаныне падзялкі, і закончыў: «Хана ўсе казалі, што нічога ня выйдзе, а вось выйшла! На рэзыку вышыла, і яшчэ выйдзе!» Здавалася-б, што ўсіллікі паказы звычайнай ня робіцца некаму насуперак, або для нейкай рэзыку, а дзеля агульнага ўсевадамлення, а таксама й прыемнасці глядачу. Тут-жэ таго, і другога было ня вельмі шмат, ды яшчэ як на 10 марак... А самахвальства — дык пэўна, і за 10x10 пераваліла... А людзі-ж кажуць: «Хто сам сябе хваліць, няхай таго агонь спаліць...»

К. Ратабач.

МЫ ўСЛАВІМ ЯЕ!

Дакладна на другую гадзіну, як было назначана, усе былі на месцы (добрая школьнай звычайка), і дырэктор гімназіі пачаў ранішнік острэгофэнскіх беларускіх школаў, прысьвеченны 25 Сакавіка. Настрой ува ўсіх съяўточны. Прывітальныя слова дырэктора пакрываюцца нацыянальнымі гімнамі «Мы выйдзем шчыльнымі радамі». Гэта — добры грунт і дасканалыны ўступ для рэфэрата, які зрабіў найстарэйшы настаўнік гімназіі на тэму ўрачыстасці. І зноў, калі скончыўся рэфэрат, дык неяк сама сабой запяялася: «Беларусь, наша Маці-Краіна». Асабліва ўрачыста, як прысага перад Богам і старэйшымі грамадзянамі, гучэлі галасы моладзі, выводзячы: «Нашай слáйнай Крывицкай Пагоні мы на зрадзім — мы ўславім Яе!»

Тады прывітаў вучняў Старшыня Акруговага Камітэту на амэрыканскую зону. Навязваючы да словаў песьні, ён заклікаў моладзі шмат і старэнна вучыща, каб запраўды «уславіць нашу слáйную Пагоню». — «Мы-бойкай моладзь» — загучэла склаўцкая песьня ў вадказ на прамову Старшыні.

Далей ужо вучні паказвалі свае здольнасці. З увагі на вялікую ўрачыстасць дня й на час вялікага посту ранішнік быў вытыраны вылучна ў межах паважнай-ўзяўнітага настрою. Ні танцаў, ні вялікіх съпеваў, ні іншых жартайлівых нумараў ня было. Матар'ял для дэкламацыі быў падабраны так, што ён у мастацкіх творах падмацоўваў прамовы й рэфэрат. Найперш — паэма Янкі Купалы «На Куцьцю», якую прачула ўз поўным зразуменіем прадэкламавалі ў васбахах вучні II кл. гімназіі Валюковіч Янка, Каваль Анатоль, Дук'янчик Анатоль, Яроховіч Янка й Лукашэвіч Віктар. У гэтай дэкламацыі ўзяла ўдзел і блізу ўсіх залі: усе вучні-слухачы, як рэжа, паўтаралі з кожным пасланцом — то ціха, як спад зямлі: «Аддайце сонца наша нам...», то зноў энергічна й вымагальна: «Аддайце слáву нашу нам!..», то зноў съпейна й лятуціна: «Аддайце песьню нашу нам...». Усю дэкламацыю пакрылі бурнія воілескі, якія лынулі па часінай цішы, — гэтак захопленыя былі слухачы ўражаныем. Тады, па дэкламацыі патрыятычных вершаў асобнімі вучнімі ў вучаніцамі (Бурдзь Павал, Алексі Павал і Таццяна ды інш.) і колькіх съпевах нацыянальных песьні ў вучані III кл. Данілеўскі Рыгор прачытаў свой собскі верш, прысьвеченны дню 25-га сакавіка, і пару іншых сваіх вершаў, сугучных урачыстасці дnia. Вельмі ўважліва й прыхільна сустэрла юнацца аўдзіторыя верши свайго слόбры й абдараўла яго шчырымі воілескамі. Гэты-ж вучань, у вадказ на прамову Старшыні Акруговага Камітэту, прадэкламаваў верш «Горсьць пісаніцы» Янкі Лучыны. Дэкламацыя ўдалася вельмі мастацка, і верш, асабліва сваймі заключнымі радкамі — «Хто наш звычай ці ігрышча на пасмешычна падымяе, што-ж з таго край родны зышча, што з пустой каліты выйме?» — зрабіў і вялікае.

Госць...

САКАВІКОВЫ ДЗЕНЬ У МІТЭНВАЛЬДЕ

Лікам ужо моцная беларуская група ў расейскім лягеры годна й паважна ўзанавала дзень 25 сакавіка.

Ураныні беларускія склаўты, пры вялікім зборы старэйшых грамадзян-жыхароў лягера, узнялі белыя кашулі з чырвонымі съяўляй.

Адвячоркам адбылася акадэмія. З рэфэратам аб дні аўгустаўніцтва Незалежнасці Беларусі выступіў сп. В. Ст. Пасля гэлага быў зачытаний прысьвітлены з Нямеччыны (ад Бел. Цэнтра. Дап. Камітэту, зонага Дапамаговага Камітэту, Галоўнае Кватэры Бел. Скаўтаў і цэлага раду беларускіх лягераў), а таксама й за межжка (ад Згуртавання Беларусаў у Вялікай Брытаніі). Свае гарачыя ў шчырый пажаданыні прыслалі таксама Украінцы з суседнага лягера. Тады вучнёўская моладзь пачаткавае школы пад кіраўніцтвам свайго наўтомнага дырэктора сп. А. Вал. выступіла з мастацкай часткай. На праграму злажыліся: хор, народныя танцы, дэкламацыі вершаў і струнная аркестра.

Пачынаючы хор вырослыя пад тым-же самым кіраўніцтвам мастака-музыкі таксама ўзялі аўтрыўны ўздел у акадэміі, выступіўшы із сваім, яшчэ пакуль съцілым рэпэртуарам на пачатку й пры зачытленні яе — з нацыянальнымі гімнамі.

Апрача беларускіх жыхароў лягера, цяжка было спасцячоркам на залі іншых лягераў. Уваход-жак на быў нікому забаронены. Гэты мамант паказаў лішні раз, дзе й сярод каго трэба Беларусам шукаць падтрыманыя ў сваіх незалежніцкіх імкненіях... Незалежнасці Беларусі была праклямаваная, як удар суправады Масквы й бальшавізму. І каму німілы факты не залежнасці Беларусі, таму, хіба, імпануе тое, супраць чаго яна найперш съкіраваная.

Аднак, Беларусы лягера Мітэнвальд поўныя надзеі, што пад кіраўніцтвам новага каманданта — Беларуса сп. П. Ган. — беларуская група ня будзе пакрыўджаць, а наадварот — ейнае нацыянальна-культурнае жыццё будзе памысна далей развівацца.

У. Загародны.

Хто мае беларускі малітоўнік лацінкаю «Вучыся й маліся» — просьба прыслучаць на адрыс адміністрацыі «Бацькаўшчына».

КАМУНІКАТ № 4

ЦЭНТРАЛЬНАЕ ВЫБАРНАЕ КАМІСІ

для перавыбараў

БЕЛАРУСКАГА ЦЭНТРАЛЬНАГА

ДАПАМАГОВАГА КАМИТЭТУ

У сувязі з тым, што ў балышыні беларускіх лягераў і зарганізаваных нацыянальных групах ужо адбыліся выбары дэлегатаў на з'езд Беларускага Цэнтральнага Дапамаговага Камітэту, вызначаеца гэты з'езд на дзень 24-га красавіка 1948 г. у Острэгофене з наступным парадкам дня:

1. Адчыненне
2. Выбар прэзыдэнту з'езду
3. Выбар мандатнае камісі
4. Справаздача з выбараў дэлегатаў на З'езд БЦДК
5. Справаздача з дэйнасці БЦДК
6. Справаздача Рэвізійнае Камісі
7. Дыкусісі над справаздачамі
8. Зап'ярданье новага статуту БЦДК
9. Выбары новага кіраўніцтва БЦДК
10. Прыняціе рэзоляцыі
11. Вольныя прапановы.

Пачатак з'езду а 9-й гадзіне раніцы.

Усе выбраныя дэлегаты атрымаюць іменныя запропанаваныя на з'езд. Калі-б хто з якіх-небудзь прычынаў гэткіх запропанаванія не атрымаў, дык павінен і бязь іх з'явіўца на з'езд, прывозячы з сабою мандат Зоннае Выбарнае Камісі. Калі хто-небудзь з дэлегатаў ня здолеет прыбыць на з'езд, дык заміж яго павінен з'явіўца ягоны заступнік з таго самага сьпісу выбаршчыкаў і прадставіць адпаведную даведку ад свае Акруговага Камісі.

ЦЭНТРАЛЬНАЯ ВЫБАРНАЯ КАМІСІЯ

А ВЯСНА ІДЗЕ НА БЕЛАРУСІ...

Менск (БЕЛТА-рады). У БССР насталі цёплія сонечныя дні. Удзень у Менску 10 цяпля. У паўдзенніх раёнах БССР палі поўнасця